

UŽDUOTIES LAPAS NR. 14 – ATMINTINĖ: ŠEIMOS MITAI IR JŲ ĮTAKA

1. Šeimos mitai ir jų įtaka

Šeimos mitai padeda paslėpti šeimoje vykstančius procesus, kurie sukelia skausmą, gėdą ar kaltę. Tokie mitai išlieka, nes saugo, gina ir padeda organizuoti šeimos struktūrą, saugo paslaptis, kurios perduodamos iš kartos į kartą.

Šeimos mitai – tai apgaulingi įsitikinimai ir svajonės, kuriomis vadovaujasi visa šeima. Tokie įsitikinimai yra šeimos ryšius palaikanti dalis. Šeimos mitai gali nulemti elgesio būdus šeimoje ar apibrėžti šeimos narių vaidmenis.

Labiausiai paplitę yra „išankstinės sąmonės“ mitai, kurie balansuoja ant (ne)sąmoningo suvokimo. Šiais mitais besivadovaujančios šeimos pripažįsta, kad turi tam tikrų įsitikinimų, tačiau negali jų įvardyti, negali nusakyti, kaip jie kilo ir kodėl jais vadovaujasi.

Nors šeimos mitai pripažįstami kaip apgaulingi įsitikinimai, už jų paprastai slepiasi skaudžios ir netoleruotinos tiesos. Šeimos mitų užuominos paprastai slepiasi slaptose ar numanomose taisyklėse, kurių laikosi kiekvienas šeimos narys.

2. Šeimos mitų ypatybės

Šeimos mitai labiausiai lemia šeimos narių funkcijų pasiskirstymą. Šeimos mitai nusako, kas šeimoje yra „juoda avis“, „pavyzdys“ ir pan. Norint pakeisti funkcijas, paprastai susiduriama su dideliu pasipriešinimu pokyčiams. Tokie pokyčiai gali tapti nepasiekiami dėl didžiulio pasipriešinimo.

Šeimos mitų bruožai:

- formuoja santykius šeimoje;
- atspindi šeimos įvaizdį apie save;
- bet koks bandymas pakeisti šeimos narių funkcijas sukelia stiprų pasipriešinimą;
- sukuria tikrovės, kurios šeima nenori pripažinti, vaizdą;
- visada gali būti pagrindžiami logiškai;
- perduodami iš kartos į kartą;
- visos šeimos turi daugiau ar mažiau mitų;
- atspindi šeimos santykį su kultūra.

Šeimos mitai paprastai yra trijų tipų: harmonija, atsiprašymas ir atlyginimas, išganymas.

3. Šeimos harmonijos mitai

Tai šeimos mitai, kuriais kuriamas idiliškas šeimos įvaizdis. Idiliškas šeimos įvaizdis kuriamas įvairiais būdais, norint save įtikinti, jog visi šeimos nariai yra vieningi. Vadovaujantis šiais mitais, stengiamasi sukurti įvaizdį, kad šeimoje nekyla problemų. Paprastai tokio tipo šeimos kuria idiliškos šeimos įvaizdį kitų žmonių akivaizdoje. Idiliškos šeimos įvaizdis gali būti pasitelkiamas siekiant užkirsti kelią kitų asmenų pasmerkimui ar gilinimuisi, nuslėpti kaltę.

Idiliškos šeimos dažnai patiria depresiją ar nuobodulį, tarp šeimos narių vyrauja stipraus priešiško jausmas, kuris nėra sprendžiamas.

4. Atsiprašymo ir atlygio šeimos mitai

Atsiprašymo ir atlygio šeimos mitai yra sudėtingesni, nes jie susiję su gilesnėmis problemomis. Vadovaujantis šiais mitais, atsakomybė dėl nelaimės ar šeimos problemų tenka vienam ar keliems šeimos nariams, nepriklausomai nuo to, ar tie žmonės yra gyvi ar mirę. Kaltė gali būti perkeliama ir asmeniui, kuris iš viso nepriklauso šeimai, bet yra glaudžiai su ja susijęs.

Geriausiai šį mitą apibūdina „atpirkimo ožio“ funkcija. Tai asmuo, kurį kiti kaltina dėl to, kas šeimoje nesiseka ar dėl iškylančių problemų. Tokiu būdu kiti šeimos nariai nusiima atsakomybę nuo savo pečių. Pagrindinis šio mito principas – projekcija. Šeimoje – tai kolektyvinė projekcija.

5. Išganymo šeimos mitai

Jeigu šeimoje vyrauja išganymo mitas, šeimos nariai susikuria „mitinio gelbėtojo“ figūrą. Tai asmuo, iš kurio kiti šeimos nariai tikisi sulaukti „išganymo“, jeigu susiduria su problema ar bendromis šeimos problemomis. Visi šeimos nariai yra įsitikinę, kad tik šis gelbėtojas turi galių suteikti tai, ko šeimai labiausiai reikia, arba išsiaiškinti, kas ar kodėl neveikia.

Mitinis gelbėtojas gali būti vienas iš šeimos narių arba ne šeimos narys. Labai dažnai, kai vyksta šeimos terapija, šeimos nariai „šeimos išganytojo“ funkciją priskiria psichologui.

Kuo patologiškesni šeimos santykiai, tuo dažniau šie mitai atsiranda ir tuo lengviau įsitvirtina, tačiau, laikantis šeimos mitų, problemos nesprenžiamos.
